

แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน Concept and Process of Creating Northeastern Folk Music

ภูวนัย ดิเรกศิลป์¹

Poowaniy Direksin

สุรพล เนสุสินธุ์²

Surapon Nesusin

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Master of Music Program in Music, Faculty of Fine
and Applied Arts, Khon Kaen University
(E-mail: backjass0@gmail.com)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor, Music, Faculty of Fine and
Applied Arts, KhonKaen University

Received: 25/11/2019 Revised: 25/02/2020 Accepted: 26/02/2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานและนำมาสร้างสรรค์ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดจากผู้ประพันธ์ในอดีต โดยผู้วิจัยคำนึงถึงกระบวนการสร้างสรรค์ วิธีการสร้างสรรค์ แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์รวมถึงการวิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์ทางดนตรีพื้นบ้านอีสาน คำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ ได้ทราบถึงแนวคิดของผู้ประพันธ์ในอดีต และแนวคิดในการพัฒนาการประพันธ์หรือสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานที่หลากหลายขึ้น

แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน พบว่า แนวคิดจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแนวคิดและแรงบันดาลใจที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งในแต่ละแนวคิดนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานพบว่า แรงบันดาลใจจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแรงบันดาลใจที่แตกต่างกันและมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เช่น แรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี สังคมและสิ่งแวดล้อม การเลียนแบบธรรมชาติ การเลียนแบบอภิปริยาของสัตว์ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์จากประสบการณ์ การพบเห็น การฟัง การสังเกต และการอาศัยอยู่ร่วมในวิถีชีวิต

กระบวนการในการสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ประพันธ์ในอดีตมีกระบวนการที่คล้ายกันหลายประการ คือ การสร้างรูปแบบ การประพันธ์ทำนอง การประพันธ์จังหวะ เป็นต้น โดยมีการริเริ่มในการประพันธ์ที่ต่างกัน บ้างก็เริ่มด้วยประพันธ์ทำนอง บ้างก็เริ่มด้วยการกำหนดรูปแบบของลาย โดยคำนึงความเหมาะสมของทำนอง จังหวะ และรูปแบบ ที่สอดคล้องกับแนวคิดและแรงบันดาลใจ จึงทำให้เกิดลายที่สมบูรณ์ แต่ในอดีตนั้นยังไม่ปรากฏระบบโน้ต จึงเป็นบันทึกทำนอง จังหวะและรูปแบบของลาย ด้วยวิธีการจำและนำสืบทอดโดยวิธีการปฏิบัติตามผู้บรรเลง การฟัง และการจดจำ เพื่อนำไปบรรเลงในเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทต่างๆ

การสร้างสร้อยลายดนตรีพื้นบ้านอีสานขึ้นใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและแรงบันดาลใจ รวมถึงกระบวนการสร้างสร้อยลายดนตรีพื้นบ้านอีสานจากผู้ประพันธ์ในอดีต โดยมีแนวคิดในการสร้างสร้อยลายทางเดียวของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานคือ โปงลาง โดยใช้แรงบันดาลใจ แนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์ ตามหลักการวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้าน พร้อมทั้งสร้างสรรค์ตามแรงบันดาลใจของผู้วิจัย และหวังว่าลายทางเดียวโปงลางที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ในครั้งนี้จะช่วยเสริมทักษะในการประพันธ์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานทักษะในการบรรเลงและเทคนิคในการบรรเลงอีกด้วย หวังว่าผู้ที่ได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาด้านทฤษฎีและเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านตรีพื้นบ้านอีสานให้ดำรงอยู่คู่กับท้องถิ่นและประเทศชาติสืบไป

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์, ดนตรีพื้นบ้านอีสาน

Abstract

The objectives of this research were to study the concepts for creating northeastern music and to create one from documents, research and concepts from writers in the past. The researcher considered creating process, methods, concepts and inspirations, as well as, analyzed based on analysis theory of northeastern music, considers benefits from creating, knew about concepts of writer in the past and concepts for developing creation of more various northeastern music.

Concepts and inspirations of creating northeastern folk music found that concept from writers in the past had different concepts and inspirations, so did creating process. Each concept was unique for each writer. Inspiration of creating northeastern music found that inspirations

of writers in the past were different and had interesting dominant, for example, inspirations from lifestyle, culture, tradition, society and environment, imitating nature, imitating animals, which writers wrote it from their experiences, seeing, listening, observation and living.

Process of creating found that writers in the past had many similar processes, which are, creating format, melody and rhythm, by starting to create differently. Some started with melody, some started with determining format of music by considering suitability of melody, rhythm and format that correlate with concept and inspiration to get perfect music. But in the past, there was no note, so melody, rhythm and format of music were recorded by remembering and following player, listening and remembering to play different northeastern musical instruments.

For creating new northeastern music, the researcher had studied concepts and inspirations, including process of creating northeastern music from writers in the past. The concept of creating single of local northeastern musical instruments of Pong Lang using inspiration, concept and creating process based on local music analysis and creating according to inspiration of the researcher and hope that new single Pong Lang created this time will help with skills in writing local northeastern music, playing and technique. The researcher hoped learners of this research can use knowledge to benefit education of theory and it will be a guideline to preserve local northeastern music in the community and country.

Keywords: Creating, Northeastern folk music

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านคือผลผลิตของสมาชิกของสังคมเกษตรในชนบทถ่ายทอดด้วยการจำ และการปฏิบัติจริงโดยไม่ใช้ลายลักษณ์อักษร มีเนื้อหาครอบคลุมกิจกรรมและประเพณีทุกอย่างไว้ในวิถีชีวิตของคนในสังคม และมีสถานะเป็นสมบัติของส่วนรวม ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่ามีที่มาอย่างไรและยาวนานเท่าไร และยังกล่าวอีกว่าเพลงพื้นบ้านนั้น เกิดจากชาวบ้านเป็นผู้สร้างบทเพลง เป็นทำนอง คำร้องแบบสั้นๆ มีเนื้อหาสอดคล้องกับท้องถิ่นท้องถิ่นนั้นๆ จึงทำให้เพลงพื้นบ้านของไทยภาคต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกันออกไป (คมกริช การินทร์, 2557)

ดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นอีกกลุ่มของดนตรีพื้นบ้านที่เกิดจากการคิดค้นจนเป็นเอกลักษณ์ โดยมีการถ่ายทอด พัฒนาและสืบทอด จนได้ชื่อว่าเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสาน ที่เข้าถึงชีวิตจิตใจ สามารถกล่อมเกลาจิตใจ ตลอดจนให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินต่อผู้ที่ได้รับชมรับฟังและผู้บรรเลงเองก็ตาม เครื่องดนตรีบางชนิดไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจน แต่ยังคงมีการสืบทอด ปรับปรุง และพัฒนากันอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน โดยภาคอีสานนั้น แบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 4 ประเภท คือ 1.ประเภทดีด ได้แก่ พิณ, พิณเบส, ไหซอง 2.ประเภทสี ได้แก่ ซอ 3.ประเภทตี ได้แก่ โปงลาง กลองยาว กลองหาง กลองตุ้ม กลองเพลง ฉาบ กราะลอ โปงผางฮาด ฆ้อง ระฆัง 4.ประเภทเป่า ได้แก่ แคน โหวด ปี่ภูไท สะโน เป็นต้น (อุดม บัวศรี, 2546) นอกจากเครื่องดนตรีแล้ว ยังมีสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการก่อให้เกิดความสนุกสนาน จรรโลงใจ เมื่อได้ยินได้ฟังนั่นก็คือ ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน คำว่า “ลาย” มีที่มาจากคำที่ใช้กันเป็นสามัญที่หมายถึง ด้าน หรือ ทาง เช่น “ลายยาว” “ลายขวาง” เมื่อนำมาใช้สำหรับดนตรีพื้นบ้านอีสานมีความหมายตรงกับคำว่า “ทาง” หรือระดับเสียงของการบรรเลงเพลงไทยเดิม เช่น ทางเพียงออ ซึ่งตรงกับคำว่า โหมด และยังกล่าวต่ออีกว่า ลายในทางดนตรีพื้นบ้านอีสานหมายถึง เพลงหรือทำนองดนตรีพื้นบ้าน และลายดนตรีพื้นบ้านอีสานส่วนใหญ่ยึดลายแคนเป็นหลัก ซึ่งมีลายหลัก 6 ลายคือ ลายใหญ่ ลายน้อย

ลายเซ ลายสุดสะแนน ลายโป้ซ่าย และลายสร้อย เป็นต้น (โยธิน พลเขต, 2559) ลายดนตรีอีสานส่วนใหญ่ มักตั้งชื่อลายเลียนแบบธรรมชาติ ด้วยวิธีการดำรงชีวิตของชาวอีสาน ประกอบอาชีพเกษตรกร จึงทำให้การกำเนิดลายต่างๆ มีเนื้อหาคล้ายกับการดำรงชีวิตและเลียนแบบธรรมชาติ จนนำมาสู่การตั้งเป็นชื่อลาย เช่น ลายลมพัดพร้าว ลายแมงภู่ตอมดอกไม้ ทั้งนี้ยังมีลายดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องดนตรีอีสาน ที่มีลักษณะโดดเด่นอีกมากมาย

ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นักประพันธ์ นักวิชาการ และศิลปิน โดยกล่าวถึงเนื้อหา 2 ประการ คือ 1. แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ 2. กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีอีสาน โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อจัดเรียงข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานขึ้นใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและแรงบันดาลใจสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน
3. เพื่อสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน

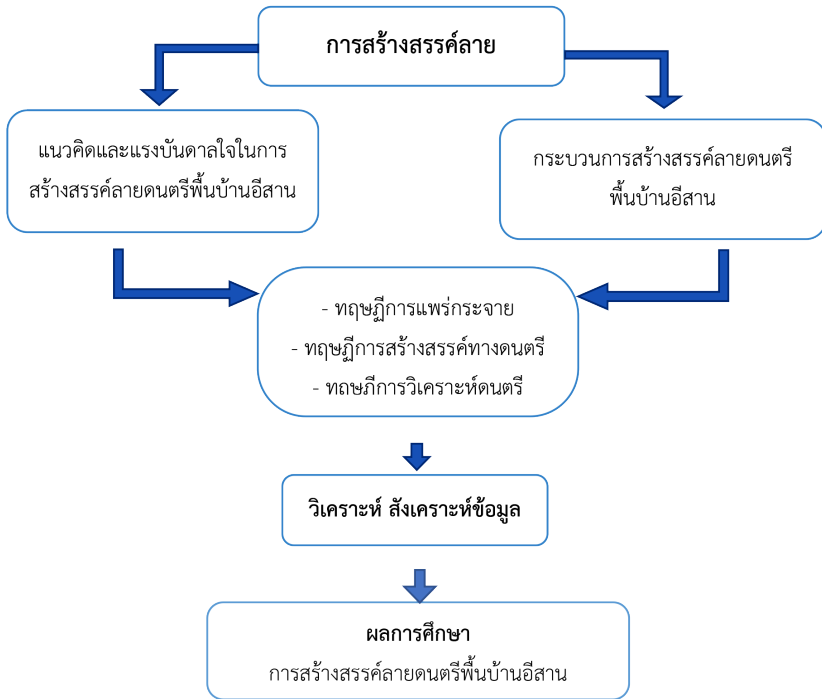
ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ลายดนตรีอีสานและนำมาสร้างสรรค์ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดจากผู้ประพันธ์ในอดีต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวคิดและแรงบันดาลใจสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน
2. ได้ทราบถึงกระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน
3. นำข้อมูลที่ได้รับมาสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานขึ้นใหม่

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานจากผู้ประพันธ์ในอดีต

ครูทรงศักดิ์ ปทุมศิลป์ กล่าวว่า เกิดจาก ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมรอบๆ ตัวเรา นำสิ่งเหล่านั้นมาผสมเข้ากับจินตนาการบ้างหรือบางครั้งเกิดจากการฟังและจดจำมาเพื่อเรียบเรียงใหม่ เช่น ลายลมพัดพร้าว มาจากกลายใหญ่ของแคน นำมาเรียบเรียงให้เข้ากับการพลิ้วไหวของ ลมที่พัดใบมะพร้าว เป็นต้น

ครูทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ กล่าวว่า แรงบันดาลใจก็สิ่งที่เราพบเห็น เช่น สัตว์ แมลง แมง ต่างๆ ก็สังเกตดูอับกิริยาของสิ่งเหล่านี้ ว่ามีความน่าสนใจ ประหลาดใจ ตรงไหน ส่วนใดบ้างเช่น แมงกู่ บินมาตอมเกสรของดอกไม้ บินไปบินมา บินขึ้นบินลง

นี้ก็นำมาเป็นแรงบันดาลใจและนำมาคิดทำนอง โดยใช้จินตนาการตามสิ่งที่พบเห็น มาสร้างเป็นทำนอง

ครูเจริญชัย ชนไฟโรจน์ : ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานนั้น เกิดมาจากวิถีชีวิตของคนอีสาน เชื่อว่าคนที่แต่งหรือสร้างมาตั้งแต่โบราณ นั้นต้องอยู่กับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เสียงพิน เสียงแคน ล้วนมาจากอารมณ์ที่เกิดจากสถานการณ์เหล่านั้น เช่นการลงช่วง เกี่ยวข้าว ก็เป่าแคนสนุกสนาน แต่ก็ไม่สามารถระบุได้ในยุคสมัยนั้นว่าเป็นลายอะไร เพราะยังไม่มีระบบตัวโน้ตเข้ามากำกับ หรือบังคับ ดนตรีอีสานถือว่าเป็นดนตรีที่อิสระไม่มีข้อบังคับใดๆ จึงทำให้ดนตรีอีสานดูสนุกสนานตลอดเวลา

ครูเรวัฒน์ สายันเกษะ (หนุ่มภูไท) : ลายที่จะเกิดขึ้น บ้างครั้งก็มาจากอารมณ์ในตัวเรา โดยที่ไม่ได้อาศัยปัจจัยภายนอก เช่น ขณะที่มีความเศร้าอยู่นั้น เราก็จะบรรเลงทำนองออกมาเศร้าๆ โดยที่ไม่ได้กำหนดโน้ตมาก่อน นั่นคือ มาจากความรู้สึกและผสมกับจินตนาการในขณะนั้นด้วย เช่น ลายสาวคอยอ้าย เป็นลายที่เศร้า อารมณ์หา คนที่เรารัก ทำนองจะซ้ำๆ ตัวโน้ตไม่เยอะ ฟังง่าย เข้าถึงอารมณ์ ดังนั้นแรงบันดาลใจในการสร้างลายมีหลายรูปแบบ และไม่ตายตัว

ครูสวัสดิ์ สารคาม : แรงบันดาลใจในการสร้างทำนอง มาจากจินตนาการบ้าง มาจากการฟังเพลงต่างๆ บ้าง และนำมาประยุกต์ ดัดแปลง บ้างก็มาจากการได้ยินผ่านๆ ดนตรีหลายๆแนว ในส่วนของเพลงลูกทุ่งหมอลำก็มีการสร้างทำนองตามทำนองลำบ้าง หรือตามทำนองผู้ประพันธ์เนื้อร้อง แต่ในส่วนของทำนองดนตรีก็นำทำนองเหล่านั้นมาผสมกับจินตนาการ ลองบรรเลง และฟัง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของทำนองเพลงทั้งหมด บางยุคก็นำลายพื้นบ้านอีสานมาผสมเข้ากับเพลง ก็ทำให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ขึ้นมาอีก วันเวลาเปลี่ยนไป ยุคสมัยเปลี่ยน จึงทำให้ได้ฟังเพลงหลากหลายรูปแบบ หลากหลายแนว จึงเป็นส่วนสำคัญที่เราเองก็ควรปรับไปตามเพื่อให้เกิดความทันสมัย

แนวคิดจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแนวคิดและแรงบันดาลใจที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งในแต่ละแนวคิดนั้นมี

เอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน แรงบันดาลใจจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแรงบันดาลใจที่แตกต่างกันและมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เช่น แรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี สังคมและสิ่งแวดล้อม การเลียนแบบธรรมชาติ การเลียนแบบอภิปริยาของสัตว์ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์จากประสบการณ์ การพบเห็น การฟัง การสังเกต และการอาศัยอยู่ร่วมในวิถีชีวิต

กระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานจากผู้ประพันธ์ในอดีต

ครูทรงศักดิ์ ปทุมศิลป์ : ฟังและจำ นามาคิด วิเคราะห์และเรียบเรียงใหม่ โดยการใช้การแปลงเสียงเดียว ให้เป็นทำนองเพื่อให้จำ พอจำได้แล้วก็ลองบรรเลง คิดว่าดีแล้วเหมาะสมแล้ว ก็จดบันทึก เป็นท่อนๆ ไว้ พอครบตามโครงสร้างลายที่เราวางไว้แล้วก็นำมารวมกับและลองบรรเลงกับเครื่องดนตรี

ครูทูลทองใจ ซึ่งรัมย์ : จากการที่เคยเรียนกับครูเปลื้อง ฉายรัศมี ครูได้สร้างลายไว้หลายลาย ล้วนแต่ลายที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น ลายกาเต้นก้อน เมื่อมีแรงบันดาลใจคือ กาที่เต้นจิก ก้อนดิน จากการไถไร่ไถนา ของชาวบ้าน ทำนองก็จากการสังเกตดูกิริยา ท่าทางของกา แต่จินตนาการได้ด้วย แล้วนำมาเทียบกับการกระโดดของกา จึงทำให้ได้กระสวนจังหวะ เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน จึงนำมาเรียบเรียงโดยใช้จินตนาการร่วมด้วย การบินร่อนของกา จึงเป็นทำนองที่เกิดจากจินตนาการ และทำนองนั้นมีการเคลื่อนที่ไปมา มีสูงมีต่ำ มีสั้นมียาว มีกระแทก มีเบา สื่อให้เห็นถึงการบิน กระโดด อย่างชัดเจน การสร้างทำนองแบบนั้น น่าจะเป็นแบบโครงสร้างผสมจินตนาการ

ครูเจริญชัย ขนไฟโรจน์ : บ้างก็ว่ากันว่ามาจากกาได้อิน จากการได้ฟังและจดจำ ถูกบ้างผิดบ้าง เพี้ยนบ้าง บ้างครั้งการเกิดทำนองก็อาจจะเกิดจากความผิดพลาดก็เป็นได้ เช่น ขณะที่กำลังบรรเลงและคิดค้นทำนองอยู่นั้นอาจจะ บรรเลงผิดเสียง แต่พอลองบรรเลงซ้ำ ในตัวที่บรรเลงผิด ก็ทำให้รู้สึกว่าจะดีกว่าที่คิดไว้หรือแปลกออกไปจากเดิม นี่ก็เป็นไปได้ บางครั้งเกิดจากขณะบรรเลง มีการกด

สายผิด กดผิดขึ้น แต่ทำนองมันแปลกก็จำและนำมาบรรเลงอีกก็เป็นได้ นี่คือการสร้างทำนองอีกแบบ ที่อาจจะแปลกแต่ก็เป็นไปได้

ครูเรวัฒน์ สายันเกษม (หนุ่มภูไท) : คนแก่คนเฒ่าก็บรรเลงต่อๆ กัน ก็ได้ซึมซับได้ด้วย แต่ด้วยความคิดที่อยากดัดแปลงจากของเดิมให้แตกต่างออกไป จึงได้นำทำนองเดิมที่มีอยู่แล้วนั้นมาดัดแปลง เช่น เปลี่ยนโน้ตบางตัว หรือทั้งท่อน และยังมีกลวิธีอีกหลายอย่างที่ทำให้เกิดทำนองใหม่ๆ เช่น การเล่นโน้ตเดิม แต่เปลี่ยนคีย์ไปๆ มาๆ การซ้ำโน้ตบ้าง การย้อนโน้ตบ้าง ก็สามารถทำให้เกิดทำนองใหม่ได้

ครูสวัสดิ์ สารคาม : ทำนองเกิดที่ขึ้นจากจินตนาการนั้นสำคัญ เพราะนั่นคือสิ่งใหม่ที่เราคิดค้น ด้วยประสบการณ์บ้าง ผู้ประพันธ์อาจจะซึมซับดนตรีมามากจนทำให้คล่องแคล่วในการสร้างทำนองตามจินตนาการใหม่ๆ โดยใช้ทักษะดนตรีเข้าไปร่วมด้วย จึงทำให้เกิดลูกเล่นต่าง ๆ ในทำนอง มีการผสมเสียงตามทฤษฎีบ้างตามหลักดนตรีสากลบ้าง และถือว่าเป็นการพัฒนาผู้ประพันธ์ นักเรียบเรียง ได้อย่างดี

กระบวนการในการสร้างสรรค์ ผู้ประพันธ์ในอดีตมีกระบวนการที่คล้ายกันหลายประการ คือ การสร้างรูปแบบ การประพันธ์ทำนอง การประพันธ์จังหวะ เป็นต้น โดยมีการริเริ่มในการประพันธ์ที่ต่างกัน บ้างก็เริ่มด้วยประพันธ์ทำนอง บ้างก็เริ่มด้วยการกำหนดรูปแบบของลาย โดยคำนึงความเหมาะสมของทำนอง จังหวะ และรูปแบบ ที่สอดคล้องกับแนวคิดและแรงบันดาลใจ จึงทำให้เกิดลายที่สมบูรณ์แต่ในอดีตนั้นยังไม่ปรากฏระบบโน้ต จึงเป็นบันทึกทำนอง จังหวะและรูปแบบของลาย ด้วยวิธีการจำและนำสืบทอดโดยวิธีการปฏิบัติตามผู้บรรเลง การฟัง และการจดจำ เพื่อนำไปบรรเลงในเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทต่างๆ

การสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านขึ้นใหม่

เป็นการสร้างสรรค์จากการศึกษาแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานจากผู้ประพันธ์ในอดีต เห็นข้อมูลที่สอดคล้องกับแรงบันดาลใจของผู้วิจัยคือ การเลียนแบบอภิปริยาของสัตว์ และแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต ดังนี้

ภูมิหลังที่สำคัญกับผู้วิจัย ในวัยเด็กของผู้วิจัยนั้นได้อาศัยอยู่ชุมชนที่มีบริบทพื้นที่เกษตรกรรม ด้วยที่ครอบครัวและชุมชนส่วนให้ประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น ทำไร่ไถนา ไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงวัว เลี้ยงสุกร เป็นต้น โดยครอบครัวของผู้วิจัยเองนั้นได้ประกอบอาชีพทุกอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ได้รับการเรียนในการประกอบอาชีพจากครอบครัวและชุมชนตั้งแต่เด็ก โดยใช้เวลาวางจากการเรียนในวันปกติและจะใช้เวลาในการทำภารกิจอย่างเต็มที่โดยทำทั้งวันได้ในวันหยุด ดังนั้นเองผู้วิจัยได้ซึมซับกับวิถีชีวิตแบบเกษตรกรตั้งแต่เด็ก จึงมีความผูกพันและเข้าใจในบริบทต่างๆ ของการประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอย่างดี

ในช่วงอายุ 10-15 ปี ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้เลี้ยงวัว โดยมีการดูแลจากครอบครัวอย่างใกล้ชิด และสอนทักษะ วิธีการ กระบวนการต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย เพื่อใช้ในการประกอบภารกิจ ซึ่งการเลี้ยงวัวในขณะนั้นมี 3 รูปแบบ คือ 1. การเลี้ยงในคอก 2. การเลี้ยงในรั้ว 3. การเลี้ยงตามธรรมชาติ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไป ผู้วิจัยได้เลี้ยงวัวทั้ง 3 รูปแบบ แล้วพบว่า การเลี้ยงวัวที่เหมาะสม และช่วยทำให้สุขภาพของวัวดีขึ้น คือรูปแบบเลี้ยงแบบธรรมชาติ กล่าวคือ การที่วัวเดินออกหากินตามท้องทุ่ง ตามเนินเขา สันเขา ด้วยวิธีการเดินท้าว การเลี้ยงวัวในรูปแบบนี้จะมียุงกัดประกอบที่สำคัญหลายประการ คือ ผู้ดูแล กระดิ่งวัว ไม้เรียว เชือกล่ามวัว (เชือกผูกวัว) เป็นต้น

วิถีชีวิตประจำวันของการเลี้ยงวัวนั้น มักปฏิบัติซ้ำๆ เป็นประจำทุกวัน โดยเริ่มจากการปล่อยวัวออกจากคอก ในช่วงเช้า เวลาประมาณ 08.00 น. และเดินออกท้องทุ่งเพื่อนัดเลาะหากินตลอดทั้งวัน ระหว่างวันนั้นก็จะมีการเดินขึ้นเขาบ้าง ลงเนินบ้าง มีแหล่งน้ำที่สามารถได้ดื่มกินได้ตามลำห้วย และมีบางช่วงที่จะนอนพักระหว่างวัน จนกระทั่งเวลาประมาณ 17.00 น. จึงนำด่อนวัวเข้าคอกและปิดคอก และถือว่าเสร็จสิ้นวิถีชีวิตประจำวันของวันนั้น

จากการสังเกตอิริยาบถของวัว พบว่า ขณะที่ตื่นนอนในช่วงเช้า วัวมักจะอาการที่แสดงออกถึงความต้องออกจากคอกก่อนเวลา (เป็นบางตัว และพบในวัวน้อยหรือวัวที่มีอายุน้อย) ซึ่งมีความซุกซน และพบอีกในวัวหนุ่ม ที่มีพลังกำลังเยอะ และแข็งแรง จึงมีการพยายามชนหรือปีน (ปีน) ออกจากคอก ในฝั่งของประตูคอก

ต่อมา ในขณะที่เดินทางออกจากคอกไปที่ท้องทุ่ง ก็พบว่า มีวัวบางตัวในฝูง ชอบวิ่ง กระโดด และชนกับวัวตัวอื่นบ้าง ในลักษณะของการหยอกล้อกัน ทั้งนี้ในลักษณะภูมิประเทศที่เดินทางนั้นมีพื้นที่ที่ไม่ค่อยเรียบ เนื่องจากเป็นพื้นที่แบบทุ่งนา หุบเขา เนินเขา สันเขา จะเป็นทางที่ไม่สม่ำเสมอ มีหลุม มีหิน และมีซากต้นไม้ที่ผุแห้ง แตกหักบ้าง จึงทำให้เห็นกิริยาของวัวที่แสดงออกมาได้อย่างชัดเจนเวลาที่เดินผ่านเส้นทางเหล่านั้น จะมีการเดินช้าลง การก้าวข้ามสิ่งกีดขวาง กระโดดข้าม และตกหลุมบ้าง และท้ายที่สุดในช่วงเวลาใกล้พระอาทิตย์ตกของทุกวัน ฝูงวัวเหล่านี้จะต้องกลับเขาคอก มักจะเดินช้าลงเมื่อใกล้ถึงคอก ซึ่งสื่อให้เห็นถึงการยึด ผ่อนคลาย บ้างก็นอน บ้างก็ปัด เลีย ทำความสะอาดให้กันก่อนเข้าคอก

1. การประพันธ์ทำนอง

ผู้วิจัยประพันธ์ทำนองโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เรื่องราว จากแรงบันดาลใจข้างต้นเพื่อประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ โดยมีทำนองลายอีสานที่เกี่ยวกับสัตว์เป็นลายต้นแบบ คือ ลายกาเต้นก้อน ซึ่งความหมาย เนื้อหา เรื่องราว ที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน คือเป็นการเลียนอริยาบทของสัตว์เช่นเดียวกัน คือ อีกา ซึ่งมีการบรรเลงแบบแยกโน้ต โดยเครื่องดนตรีชนิดนั้นจะต้องแสดงออกถึง อุปนิสัย อากัปกริยาของที่เป็นเอกลักษณ์ของวัว ทั้งนี้มีการเลือกใช้เครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับลายคือ โปงกลาง และเลือกวิธีการบรรเลงด้วยวิธีการบรรเลงเดียว จึงทำให้ทำนองที่ประพันธ์ขึ้นใหม่นั้นมีทั้งคล้ายกับทำนองลายเดิมที่มีอยู่แล้วและมีทำนองที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการเพิ่มแปลกใหม่ในทำนอง จึงมีเปลี่ยนคีย์ ไปมา โดยการใช้สเกลตามหลักไมเนอร์สเกล และเทคนิคต่างๆ เช่น ลูกกรอ ลูกกระแทก ลูกยก ลูกคู่ ลูกสับ เป็นต้น เพื่อให้ทำนองสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. รูปแบบของลาย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบของลายดังนี้ เป็นลายบรรเลงเดียว ที่มีทำนองที่ชัดเจน โดยใช้โครงสร้างสเกลเสียงไมเนอร์ และมีการประสานเสียงจากการลูกคู่ คือ ลูกเลิฟ กล่าวคือ เป็นการบรรเลงโน้ตในคู่ 4 ของช่วงทำนองนั้นๆ เช่น ทำนองหลักกำหนดให้เสียง ล หรือ ลา เป็นเสียงหลัก ดังนั้นคู่ประสานหรือลูกเลิฟ คือ ล, ม ทั้งนี้

มีการออกแบบทำนองและโครงสร้างทำนองตามทฤษฎี และองค์ประกอบของดนตรีพื้นบ้าน โดยใช้โน้ตไทยและตารางโน้ตแบบไทยเป็นตัวกำหนด ในเชิงสัญลักษณ์ ต่างๆ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ท่อน ดังนี้ แบ่งทำนองการประพันธ์ตามเนื้อหาที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประพันธ์ขณะบรรเลงและการประพันธ์ตามจินตนาการ ได้ดังโครงสร้างต่อไปนี้

ท่อนเกริ่น ท่อนนี้จะสื่อถึงการเกริ่นนำเข้าสู่วิถีชีวิตของวัวที่กำลังอาศัยอยู่ในคอก ที่กำลังรู้สึกตัวหรือกำลังตื่นในยามเช้าตามปกติ ท่อนนี้เลือกใช้เป็นการเกริ่น โดยเริ่มที่โน้ต มี บรรเลงด้วยวิธีการกรอเป็นคู่ โดยใช้เสียงลา เป็นคู่ในการบรรเลงกับทุกโน้ตทั้งในท่อนต้นและท่อนต่อ

ท่อนที่ 1 ท่อนนี้จะสื่อถึงวัวกำลังที่ลุกจากที่นอนแล้วสะบัด บิด ตามร่างกาย ทำความสะอาดตัวและมองหาวิธีออกคอก

ท่อนที่ 2 ท่อนนี้สื่อถึง วัวกำลังดันกระแทกเสาประตู และพยายามที่จะปีนออกจากคอกแต่กระแทกก็ครั้งก็ยังไม่สามารถออกได้

ท่อนที่ 3 ท่อนนี้สื่อถึง วัวสามารถกระแทกเสาประตูจนหลุดออกและได้ปีนออกจากคอกเรียบร้อยแล้ว จึงวิ่งออกไปด้วยความดีใจและรำเริงที่ตนสามารถออกจากคอกได้แล้ว

ท่อนจบ ท่อนนี้สื่อถึง วัวกำลังเดินกลับเข้าคอกอย่างช้าๆ และค่อยๆ นอนและหลับไป

เนื้อหาทำนองเพลงในส่วนลายวัวปั่นคอก มีรายละเอียดทำนองดังตารางโน้ตต่อไปนี้

ท่อนเกริ่น

ท่อนต้น

---ม	---	---	---	---ร	---	---	---
---ด	---	---	---	---ร	---	---ด	---
---ล	---	---	---				

ท่อนต่อ

----	----	----	----	----	----	----	---ล
-ด-ร	-ด-ม	-ด-ร	-ม-ร	-ม-ด	-ร-ม	-ร-ช	-ม-ร
-ล-ม	-ช-ล	-ช-ด	-ช-ล	-ร-ล	-ด-ร	-ม-ร	-ม-ด
-ร-ช	-ม-ร	-ล-ม	-ช-ม	-ร-ช	-ม-ร	-ม-ร	-ด-ล
-ล-ด	-ล-ช	-ล-ด	-ล-ร	-ล-ด	-ล-ช	-ล-ม	-ช-ล
-ช-ด	-ช-ล	-ช-ม	-ร-ม	-ล-ม	-ช-ร	-ม-ร	-ม-ด
-ม-ด	-ร-ช	-ม-ร	-ม-ร	-ด-ล	-ร-ล	-ด-ร	-ด-ม
-ร-ด	-ม-ร	-ด-ล	-ช-ม	---ช	----	-----	---ล

ท่อนที่ 1

-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ม-ช	ดลชล
-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ร-ด	ดลชล
-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ม-ช	ดลชล
-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ล-ล	-ร-ด	ดลชล
-ร-ด	ดลชล	-ร-ด	ดลชล	-ร-ด	ดลชล	ม-ร-ด	ดลชล
ร-ด-ด	ม-ร-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม
ร-ด-ด	ม-ร-ช	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม	-ม-ม
ร-ด-ด	ม-ร-ช	-ร-ด	ดลชล	ช-ม-ช	ดลชล	-ร-ด	ดลชล
ช-ม-ช	ดลชล	-ร-ด	ดลชล	-ร-ด	ดลชล	-ร-ด	ดลชล
ม-ร-ด	ดลชล	-ดล	ม-ดล	ม-ดล	ม-ดล	ม-ดล	ม-ดล
ม-ดล	ม-ดล	ม-ดล	ม-ดล	ม-ช-ร	ล-ช-ม	ม-ช-ร	ล-ช-ม
ม-ช-ร	ล-ช-ม	ม-ช-ร	ล-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม
ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม
ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ร-ด
ด-ร-ด	ดลชล	ช-ม-ช	ดลชล	ด-ร-ด	ดลชล	ช-ม-ช	ดลชล

-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล	-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล
-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ	-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ
-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล	-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล
-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ	-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ
-รดดถ	ดลชถ	ชมชถ	ดลชถ	-รดดถ	ดลชถ	ชมชถ	ดลชถ
ถถถถ	-ด-ร	ถถถถ	-ร-ม	ถถถถ	-ม-ช	ถถถถ	-ด-ร
ถถถถ	-ร-ม	ถถถถ	-ม-ช	รดถถ	ร-ม-ร	ช-ด-ร	ร-ม-ช
-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล	-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล
-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ	-ร-ถ	-ด-ถ	-ช-ถ	-ด-ถ
-ช-ล	-ด-ถ	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล	-ร-ถ	-ด-ร	-ม-ร
-ด-ถ	-ร-ถ	-ด-ช	-ด-ช	-ล-ม	-ช-ล	-ช-ด	-ช-ล
-ร-ด	-ร-ถ	-ร-ด	-ร-ถ	-ร-ด	ด-ล-ช	-ร-ด	ด-ล-ช
-ร-ด	ด-ล-ช	ม-ร-ด	ด-ล-ช	-ด-ล-ช	ม-ด-ล-ช	ม-ด-ล-ช	ม-ด-ล-ช
ม-ด-ล-ช	ม-ด-ล-ช	ม-ด-ล-ช	ม-ช-ร	ล-ช-ม	ม-ช-ม	ล-ช-ม	ม-ช-ม
ล-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม
ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ด-ม
ม-ช-ม	ม-ด-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม	ม-ช-ม
-ด-ม	-ร-ม	-ล-ม	-ร-ม	-ด-ม	-ร-ม	-ล-ม	-ร-ม
-ด-ม	-ร-ม	-ล-ม	-ร-ม	-ด-ม	-ร-ม	-ช-ม	-ร-ม
-ล-ม	-ช-ม	-ร-ม	-ล-ม	-ช-ล	-ช-ด	-ช-ล	-ร-ล
-ด-ถ	-ม-ร	-ม-ด	-ด-ร	-ด-ม	-ม-ม	-ด-ร	-ม-ร
-ม-ด	-ร-ม	-ร-ช	-ร-ม	-ล-ม	-ช-ร	-ม-ช	-ร-ม
-ม-ม	-ด-ร	-ม-ร	-ด-ล	-ร-ล	ด-ช	-ด-ช	-ล-ม
-ช-ร	-ม-ร	-ม-ด	-ร-ม	-ร-ช	-ม-ร	-ม-ร	-ด-ล
-ร-ถ	-ด-ช	-ด-ช	-ล-ม	-ช-ล	-ช-ด	-ช-ล	-ร-ล
-ด-ร	-ม-ร	-ม-ด	-ร-ม	-ร-ช	-ม-ร	-ม-ร	-ม-ด
-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช
-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช	-ด-ร	ร-ม-ช
ม-ด-ร	ร-ม-ช	ม-ร-ด	ด-ล-ช	ด-ร-ด	ด-ล-ช	ช-ม-ช	ด-ล-ช
ด-ร-ด	ด-ล-ช	ช-ม-ช	ด-ล-ช	-ด-ล	-ช-ล	-ม-ล	-ช-ล

-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ମୁ-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ମୁ-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ
-ଟି-ଗ	-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ନି-ଗ	-ଟି-ଗ	-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ନି-ଗ
-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ମୁ-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ନି-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ	-ମୁ-ଗ	-ଞ୍ଜ-ଗ
-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	ଞ୍ଜମୁଗ	ନିଗଞ୍ଜ	-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	ଞ୍ଜମୁଗ	ନିଗଞ୍ଜ
-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ
-ବିନିଗ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ	ନିଗଞ୍ଜ

ตอนที่ 3

[illegible]

ท่อนจบ

គតុត្រ	ព្រមព្រ	គតុត្រ	ព្រមព្រ	គតុត្រ	មុខមរ	គតុត្រ	មុខមរ
គតុត្រ	មុខមរ	គតុត្រ	គតុត្រ	-គ-ត្រ	-ព្រ--	---ត្រ	----

สรุปผลการวิจัย

แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน พบว่า แนวคิดจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแนวคิดและแรงบันดาลใจที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งในแต่ละแนวคิดนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ประพันธ์ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสาน พบว่า แรงบันดาลใจจากผู้ประพันธ์ในอดีต มีแรงบันดาลใจที่แตกต่างกันและมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ เช่น แรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี สังคมและสิ่งแวดล้อม การเลียนแบบธรรมชาติ การเลียนแบบอภิปริยาของสัตว์ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์จากประสบการณ์ การพบเห็น การฟัง การสังเกต และการอาศัยอยู่ร่วมในวิถีชีวิต เป็นต้น

กระบวนการในการสร้างสรรค์ พบว่า ผู้ประพันธ์ในอดีตมีกระบวนการที่คล้ายกันหลายประการ คือ การสร้างรูปแบบ การประพันธ์ทำนอง การประพันธ์จังหวะ เป็นต้น โดยมีการริเริ่มในการประพันธ์ที่ต่างกัน บ้างก็เริ่มด้วยประพันธ์ทำนอง บ้างก็เริ่มด้วยการกำหนดรูปแบบของลาย โดยคำนึงความเหมาะสมของทำนอง จังหวะ และรูปแบบ ที่สอดคล้องกับแนวคิดและแรงบันดาลใจ จึงทำให้เกิดลายที่สมบูรณ์ แต่ในอดีตนั้นยังไม่ปรากฏระบบโน้ต จึงเป็นบันทึกทำนอง จังหวะและรูปแบบของลาย ด้วยวิธีการจำและนำสืบทอดโดยวิธีการปฏิบัติตามผู้บรรเลง การฟัง และการจดจำ เพื่อนำไปบรรเลงในเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทต่างๆ

การสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานขึ้นใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและแรงบันดาลใจ รวมถึงกระบวนการสร้างสรรค์ลายดนตรีพื้นบ้านอีสานจากผู้ประพันธ์ในอดีต โดยใช้แนวคิดแบบเดียวกันคือ การเลียนแบบอภิปริยาของสัตว์และวิถีชีวิต ในการสร้างสรรค์ได้กำหนดลายที่สร้างสรรค์เป็นประเภทลายทางเดียว โดยได้เลือกเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่เหมาะสมกับการบรรเลง เข้ากับอารมณ์เพลง และสัตว์ที่ปรากฏในแรงบันดาลใจ คือ โปงลาง และได้ตั้งชื่อว่า ลายวัวบินคอก

ลายวัวบินคอก เป็นการประพันธ์จากแรงบันดาลใจที่เกิดจากวิถีชีวิตของผู้วิจัย ที่อาศัยอยู่ในสังคมเกษตรกรรม จำได้นำแรงบันดาลใจนั้นมาสร้างสรรค์ลาย

ว้าวีนคอก โดยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจรวมถึงกระบวนการสร้างสรรค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ลายว้าวีนคอก เป็นลายที่มีกระสวนโน้ตที่ถี่และกระชับ มีจังหวะที่เริ่มจากช้าไปเร็วและจบด้วยจิ้งช้า ลักษณะของโน้ตที่เลือกใช้ในการประกอบทำนองจะมีระดับเสียงที่หลากหลายตามอารมณ์ของเพลง เช่น ช่วงที่ว้าวกำลังกระแทกเสาประตูคอก จะใช้โน้ตที่มีความหนัก และมักจะเป็นโน้ตที่มีเสียงสูง เพื่อสื่อถึงการกระแทก หรือกระโดด และช่วงที่ผ่อนคลายจะเป็นช่วงเริ่มแรกและช่วงท้ายคือท่อนเกริ่น และท่อนที่ 3 จะมีอารมณ์ที่ผ่อนคลายหรือมีความเบาของโน้ต

ดังนั้นในการบรรเลงเดี่ยวโปงลาง ในลายว้าวีนคอก ผู้บรรเลงต้องเข้าใจในอารมณ์ของเพลงทุกท่อน และให้ความสำคัญกับเรื่องหนักเบาของเสียงมากที่สุด เพราะในลายว้าวีนคอกนี้มีหลากหลายอารมณ์

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช การินทร์. (2557). **ดนตรีตรีพื้นบ้านอีสาน**. มหาสารคาม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทรงเดช แสงนิล. (2536). **โปงลางจังหวัดกาฬสินธุ์**. ปริญญาานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา เน้นมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- โยธิน พลเขต. (2559). **หนังสือการฝึกดนตรีพื้นบ้านอีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- อุดม บัวศรี. (2546). **วัฒนธรรมอีสาน**. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.